

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра загальноправових та політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модернізація політичної системи

Освітня програма: _____ Політологія _____

Спеціальність: _____ 052 Політологія _____

Галузь знань: _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Ступінь вищої освіти: _____ магістерський _____

Затверджено на засіданні кафедри
загальноправових та політичних наук

Протокол №2 від 3 вересня 2021 р.

м. Запоріжжя, 2021 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>Модернізація політичної системи</i>
Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський) рівень</i>
Викладач	<i>Постол Олена Євгенівна доктор політичних наук, професор кафедри загальноправових та політичних наук</i>
Контактна інформація викладача	<i>+380(61)7698626 kafedra_zpn@zpn.edu.ua, kafedrazpn@gmail.com</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Згідно з розкладом</i>
Обсяг дисципліни	<i>Кількість годин для денної форми – 120; кредити – 4, розподіл годин (лекції – 14, семінарські – 30, самостійна робота – 76), вид контролю – екзамен</i>
	<i>Кількість годин для заочної форми – 120; кредитів – 4, розподіл годин (лекції – 4, семінарські – 6, самостійна робота – 110), вид контролю – екзамен</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<p><i>Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Модернізація політичної системи» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплінах.</i></p> <p><i>Постреквізити навчальної дисципліни. Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Модернізація політичної системи» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: «Сучасні теорії модернізації», «Правові засади євроінтеграції України», «Теорія систем і системний аналіз», «Історія і теорія дипломатії», переддипломна практик, кваліфікаційна дипломна робота.</i></p>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p><i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</i></p> <p><u><i>загальні компетентності:</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Здатність до адаптації та дій в новій ситуації;</i> ● <i>Здатність проводити дослідження на відповідному рівні;</i> ● <i>Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;</i> ● <i>Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;</i> ● <i>Здатність генерувати нові ідеї;</i> ● <i>Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</i> <p><u><i>фахові компетентності:</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації;</i> ● <i>Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, тендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів;</i> ● <i>Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</i> ● <i>Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</i> <p><u><i>результати навчання:</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного</i> 	

контексту.

- Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.
- Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.
- Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
- Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Модернізація політичної системи» є отримання знань про особливості модернізації політичної системи незалежної України; взаємодію держави і громадянського суспільства в умовах європейської інтеграції та зовнішніх викликів; необхідність узгодження політичних і правових механізмів модернізації політичної системи.

5. Завдання вивчення дисципліни

ознайомлення з науковими підходами щодо процесу модернізації; визначенні виду модернізації політичної системи незалежної України; вивченні структури політичної системи; аналізування інститутів політичної системи України в контексті європейської інтеграції і зовнішніх викликів; з'ясування ролі держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства; вивчення правових форм участі громадян в управлінні суспільними справами; з'ясування значення виборчої системи для модернізації політичної системи.

6. Зміст навчальної дисципліни

**Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дослідження політичної системи.
Тема 1. Політична модернізація. Наукові підходи зарубіжних та українських дослідників.**

1. Політичний розвиток та політичні зміни.
2. Основні теорії політичного розвитку (М.Вебер, Т.Парсонс).
3. Головні параметри політичного розвитку
4. Поетапний характер політичної модернізації.
5. Зміст та основні характеристики політичної модернізації.
6. Базові концепції модернізації (С.Лінсет, Г. Алмонд, С.Верба, С. Хантінгтон, У. Мур).
7. Основні історичні типи політичної модернізації.
8. Суперечності політичної модернізації.
9. Суперечності політичної модернізації.

Модернізація ставиться до числа академічних концептів, які одержали широку популярність у політичному дискурсі. У наші дні термін «модернізація» знову активно обговорюється в українському суспільстві. Для більшості сучасних досліджень характерна широка різноплановість підходів до визначення поняття «модернізація». Не випадково, деякі дослідники воліють говорити про «модернізації» у множині. У науковій літературі під модернізацією часто розуміють процес побудови сучасної держави-нації, що має три варіанти розвитку. Перший – формування відповідних демократичних інститутів і управлінських практик у якості обов'язкового й навіть ключового компонента модернізації. Другий – зміни за допомогою авторитарного правління, що маскується лексемою «консервативної модернізації». Даний варіант обґрунтовується на основі прикладів невеликих територіально компактних країн (Сінгапур), або великих, що викликають загальну зацікавленість, але які поки ще не можуть служити прикладами ні інноваційної економіки, ні стійкого розвитку. Третій розглядає модернізацію поза контексту «авторитаризм – демократія» (технократичний, постполітичний підхід, що знімає цю дихотомію як нерелевантну.

Тема 2. Політичний ідеал як основа модернізації політичної системи.

1. Розроблення проблеми суспільного ідеалу в умовах демократичних трансформацій в Україні.

2. Політичний і правовий ідеали як модифікації суспільного ідеалу.

3. Політичні базисні цінності.

4. Сучасні теорії справедливості.

У перехідні епохи значно актуалізується проблема ціннісних орієнтирів розвитку суспільства, тобто ідеалів. Так було на початку ХХ ст. в Росії, коли філософію права визначали як науку про «пізнання суспільного ідеалу»¹, так відбувається і зараз в постсоціалістичних країнах, де здійснюються демократична трансформація і політична модернізація. Важливість розроблення проблеми суспільного ідеалу в умовах демократичних трансформацій в Україні зумовлена тим, що її розв'язання дає орієнтир як для фундаментальних теоретичних досліджень, так і для практичних дій стосовно реформування всіх сфер суспільства і в першу чергу — політичної системи. У той же час питання про конструювання і філософське обґрунтування політичного ідеалу в контексті політичних цінностей щодо сучасної політико-правової ситуації України безпосередньо не розглядалося. Такий розгляд і є метою цього дослідження, а головне питання проблеми політичного ідеалу в умовах сучасної України може бути сформульоване так: в який спосіб обрати український шлях побудови нової держави європейського зразка, котра б стала логічним елементом сучасного світовлаштування? При цьому як знайти оптимальний шлях поєднання загальнолюдських і національних цінностей?

Під ідеалом зазвичай розуміють те, чого прагне людина, нормативно ціннісний зразок належного в його цюнайвищій, найдосконалішій формі. У самій природі людини, що розуміється як «відкритість світу», закладена її орієнтація на зразки належного, вищі цінності, на основі яких відбувається постійний «вихід» людини за власні межі, здійснюється процес удосконалення.

Тема 3. Концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації.

1. Концепція правового суспільства як суспільного ідеалу в умовах демократичних трансформацій.

2. Концепція правової держави.

3. Функції правових інститутів громадянського суспільства.

4. Інституційні та неінституційні умови формування правової держави.

5. Модель політичної системи Г. Алмонда.

6. Основні компоненти сучасної політичної системи.

Право є найважливішим інструментом здійснення модернізації політичної системи. За допомогою правових засобів, використовуючи силу закону, влада здатна розв'язувати різноманітні суспільні колізії у політичній сфері. В умовах правової держави розширюються можливості використання права як засобу впливу на перебіг не тільки політичних, а й інших соціальних процесів. Закон визначає не тільки гарантії прав і свобод громадян, умови їхньої взаємодії із суспільством і державою, а й обов'язки всіх соціальних суб'єктів, у тому числі такі, що безпосередньо пов'язані зі змінами політичної системи². Закон регулює відносини між суб'єктами політичної системи, визначає стосунки між ними та владою тощо. Отже, він виступає необхідним політичним інструментом регулювання діяльності людей і соціально-політичних інститутів.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти модернізації політичної системи України

Тема 4. Значення виборчої системи для модернізації політичної системи в Україні.

1. Фрагментарність і нестабільність партійної структури парламенту.

2. Чітке визначення в регламенті юрисдикції комітетів.

3. Покращання пропорційної виборчої системи.

4. Конституційна реформа. Реформування інституційних основ партійної системи.

5. Посилення впливу партій на функціонування державної влади.

6. Формування нової системи відносин між парламентом і урядом, Президентом.

7. Послідовність і узгодженість процесу розробки і реалізації політичного курсу.

8. Політична ідентичність уряду виборіві народу.

9. Стабільність уряду. Прозорість у політичній боротьбі.

10. Удосконалення системи зворотних зв'язків між громадянами та парламентськими партіями.

11. Підвищення рівня політичної відповідальності владних інституцій.

З усіх різновидів мажоритарної виборчої системи найпривабливішою залишається мажоритарна виборча система абсолютної більшості з альтернативним голосуванням, яка дає переможцю виборів змогу отримати абсолютну більшість голосів без повторного голосування. Хоча при цьому її недоліком є складність підрахунку голосів.

У розвинених демократичних країнах з усталеною партійною системою, де відсутня сильна поляризація політичних сил, позитивно себе зарекомендувала пропорційна виборча система. На думку деяких науковців,

пропорційна виборча система точніше відображає інтереси різних соціальних верств населення, виборців у парламенті. Вона дає можливість бути представленими в парламенті найрізноманітнішим політичним партіям [6]. Будьяка політична сила, навіть із мінімальними прохідними відсотками голосів виборців, може отримати місця в законодавчому органі, й у цьому полягає принцип максимального представництва, який часто відіграє ключову роль у державотворчому процесі та в питанні забезпечення стабільності в суспільстві.

Тема 5. Роль держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства.

1. Задоволення потреб суспільства, як стратегічна функція держави в умовах формування інноваційної економіки.

2. Правова держава. Громадянське суспільство в Україні.

3. Громадянське суспільство як особливим чином структурована сфера соціуму.

Кожна держава пройшла свій особливий шлях становлення, на який вплинуло багато чинників: історичні події, ментальність певного суспільства, рівень політико-адміністративної еліти. Її функції змінювалися залежно від політичного режиму, форми правління, адміністративно-територіального устрою. У постсоціалістичних державах у політичних системах спочатку відбулися формальні зміни. Наприклад, у конституціях закріпили нові демократичні відносини у суспільстві, яких на практиці ще не було. Частина з них з часом стала реальністю, а деякі так і залишилися нереалізованими, оскільки для цього не було відповідних умов і бажання ані у представників влади, ані в суспільства.

Тема 6. Правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами.

1. Актуальність питань в участі громади у місцевому самоврядуванні.

2. Форми реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.

3. Як забезпечити участь громадськості. Принципи залучення громадян у місцеве самоврядування.

4. Бар'єри на шляху участі у місцевому самоврядуванні.

5. Механізми участі громади у місцевому самоврядуванні.

6. Класифікація видів форм участі громадян в ухваленні управлінських рішень.

Громадяни України реалізують своє конституційне право брати участь в управлінні державними справами (стаття 38 Конституції України), в тому числі і в здійсненні контролю у фінансово-економічній сфері як безпосередньо, так і через обраних до органів державної влади представників.

Державні фінанси формуються, зокрема, за рахунок коштів громадян – платників податків та зборів, а розміри їх та порядок сплачування мають встановлюватися виключно законом (частина перша статті 67 Конституції України). Тому наявність парламентського контролю у фінансово-економічній сфері – це не лише питання права громадян брати участь в його здійсненні, але й певна гарантія охорони їх законних інтересів як платників податків та зборів.

Покладення функцій “вищого парламентського контролю” на Рахункову палату – непередставницький орган, означало б звууження змісту та обсягу закріпленого в статті 38 Конституції України права громадян брати участь в управлінні державними справами, обмеження здійснення цього права, чого Конституція України не допускає (частина перша статті 157 Конституції України).

Тема 7. Характеристика модернізації політичної системи незалежної України

1. Основні етапи політичної модернізації (В. Горбатенко).

2. Особливості політичної модернізації.

3. Мета політичних змін.

4. Епоха глобалізації та оновлення України.

5. Українська модель модернізації.

6. Проблеми політичної модернізації.

7. Умови вирішення проблем політичної модернізації.

8. Напрямки функціонування українського суспільства.

9. Гуманістичні принципи.

Власне й сам початок незалежності безпосередньо пов'язаний з невдалою спробою модернізувати тоталітарну радянську політичну систему, розвал якої й спричинив розпад могутнього, на перший погляд, Радянського Союзу. На думку В. Горбатенко, Україна в своєму розвитку пройшла три етапи модернізації: ранньомодернізаційний, імпульсивно-еклектичний, що тривав з середини XVII до початку XX ст.; псевдомодернізаційний, тоталітарно-бюрократичний, хронологічні межі якого збігаються з часом існування СРСР (від початку 20-х до кінця 80-х років XX ст.); сучасномодернізаційний, транзитно-кризовий, збігається в часі з існуванням України як самостійної держави (від 90-х років XX ст.) [2, с. 57]. Кожен з цих етапів мав певні особливості. Проте практично завжди на перший план виходить питання про політичного суб'єкта модернізації.

7. План вивчення навчальної дисципліни				
№ теми	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
1	<i>Політична модернізація. Наукові підходи зарубіжних та українських дослідників</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 4 / 8</i>	<i>0,5 / 1 / 15</i>
2	<i>Політичний ідеал як основа модернізації політичної системи</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 4 / 8</i>	<i>0,5 / 1 / 15</i>
3	<i>Концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 4 / 8</i>	<i>0,5 / 1 / 16</i>
<i>Модульний контроль</i>				
4	<i>Значення виборчої системи для модернізації політичної системи в Україні</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 4 / 12</i>	<i>1 / 1 / 16</i>
5	<i>Роль держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 5 / 12</i>	<i>1 / 1 / 16</i>
6	<i>Правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами.</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 5 / 12</i>	<i>0,5 / 1 / 16</i>
7	<i>Характеристика модернізації політичної системи незалежної України</i>	<i>л / сем / срс</i>	<i>2 / 4 / 16</i>	<i>0 / 0 / 16</i>
<i>Модульний контроль</i>				
<i>Підсумковий контроль</i>		<i>Екзамен</i>		
8. Самостійна робота				

Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує в кожному змістовному модулі перелік тем (на основі опрацювання інформаційних джерел веде пошук відповідей на актуальні питання, вирішує практичні питання, складає тести, вирішує задачу або ситуаційну вправу, виконує інші завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, лекцій, практичних занять). Головною метою самостійної роботи є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Модернізація політичної системи» виокремлено такі види самостійного навчання студента:

- 1) відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання самостійних робіт;*
- 2) підготовка доповідей, презентація результатів власних досліджень та проекту;*
- 3) підготовка до модульного контролю та іспит;*
- 4) робота з інформаційними джерелами та ін.*

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен студент у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі студентами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування студентами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом

знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи студентів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання студентом самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Студенти мають змогу отримати завдання та завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Теми	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
Політична модернізація. Наукові підходи зарубіжних та українських дослідників.	8	15
Політичний ідеал як основа модернізації політичної системи	8	15
Концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації	8	16
Значення виборчої системи для модернізації політичної системи в Україні.	12	16
Роль держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства	12	16
Правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами	12	16
Характеристика модернізації політичної системи незалежної України	16	16
Разом	76	110

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-zagalnopravovuyh-ta-politychnyh-nauk/>;
- листування за допомогою електронної пошти kafedra_zpn@zp.edu.ua (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації (за графіком консультацій викладача).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Зведена таблиця набору балів за семестр

Бали за навчальний семестр	Розподіл балів за змістовними модулями	
Вид заняття	1 зміст. модуль (максимум балів)	2 зміст. модуль (максимум балів)
Поточний контроль	60	60
Модульний контроль (МК)	40	40
Всього по змістовним модулям 1 та 2	100	100
Всього за вивчення дисципліни	100 (3M1 + 3M2 / 2)	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

	Оцінка за національною шкалою
--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
85-89	добре	
75-84		
70-74		
60-69	задовільно	

35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента). Відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). Самостійну роботу студент виконує у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика дедлайнів. Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях.

Політика дотримання прав та обов'язків студентів. Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».

